

Beleidsnotitie Jakobskruid September 2024

Waarom deze notitie?

In deze notitie wordt ingegaan op de belangen van Jakobskruid en de risico's die het kruid met zich meedraagt.

In de media wordt veel geschreven over het gele kruid. De afgelopen jaren verschenen artikelen over het belang van het kruid voor insecten, maar werden ook de zorgen van houders van weidedieren over het giftige kruid belicht.

Omdat de gemeente Twenterand veel buitengebied heeft en veel houders van weidedieren telt, is er behoefte aan een aanvullende notitie op het reguliere beheer van de openbare ruimte dat gaat over het beheer van Jakobskruid.

In deze notitie worden daarom de feiten over Jakobskruid op een rij gezet en wordt op basis daarvan een plan gemaakt voor het beheer van het kruid waarbij de waarde van de plant zoveel mogelijk behouden blijft.

1 Jakobskruid herkennen

Op bovenstaande foto's is links de rups van de Sint-Jacobsvlinder te zien (ookwel zebrarups genoemd) en rechts de Sint-Jacobsvlinder.

Jakobskruiskruid: 5 feiten

- 1 Inheems kruid**
Jakobskruiskruid is een inheemse plant die van oorsprong voorkomt in de duinen. Tegenwoordig is Jakobskruiskruid door het hele land te vinden op schrale gronden, zoals zandgronden of plekken waar gras verstoord is. Zaden kunnen nauwelijks kiemen op dicht (bemest) grasland. Daarom is het van belang dicht graszode te behouden zodat het kruid zich niet kan vestigen
- 2 Biodiversiteit**
Omdat Jakobskruiskruid een inheemse plant is, is het een waardevolle plant voor de biodiversiteit. De plant bevat veel nectar dat belangrijk is voor vele soorten insecten. Ook wordt de plant door veel insecten als waardplant gebruikt. Dat betekent dat insecten ook afhankelijk zijn van het Jakobskruiskruid als het gaat om voortplanting.
- 3 Giftigheid**
Jakobskruiskruid is een giftige plant doordat het pyrrolizidine alkaloiden bevat. Deze gifstoffen zorgen dat met name de lever wordt aangetast. Het gevaar van het giftige Jakobskruiskruid is met name aanwezig als de plant in het hooi en kuilvoer van vee terecht komt. Vee weet de plant dan niet meer te herkennen en eet de plant dan dus op, waar ze aan kunnen overlijden
- 4 Snelle verspreiding**
Jakobskruiskruid staat in de maanden juli en augustus in bloei. De zaden van Jakobskruiskruid worden door de wind verspreid. Het pluus van de plant kan ver worden meegevoerd, echter blijven de zaden vaak in een straal van 5 meter om de plant liggen. Slechts een klein deel van de zaden draagt verder dan 20 meter vanaf de plant.
- 5 Herkenbaarheid**
Jakobskruiskruid is herkenbaar aan zijn felgele bloemen die in een schermvormige tros staan. De plant kan tussen de 30 en 100 cm hoog worden, en heeft veerachtige, diep ingesneden bladeren.

Bron: Vlinderstichting

2 Oorzaken verspreiding

- 1 **Jakobskruid is aanwezig**
Wanneer Jakobskruid eenmaal aanwezig is, kan het zich ook verspreiden. Naast dat de plant zelf haar zaad verspreid kunnen de zaden ook door menselijke activiteit worden verspreid. Er staat bijvoorbeeld veel Jakobskruid langs snelwegen omdat auto's de zaden verder dragen. Ook grond of machines waar zaden aanwezig zijn kunnen voor verdere verspreiding zorgen
- 2 **Snelle verandering in beheer**
Zoals eerder benoemd is het afhankelijk van de graszode of Jakobskruid zich kan vestigen. Een verandering van het graslandbeheer van intensief naar extensief kan ervoor zorgen dat het grasland ineens wel een goede plek is voor Jakobskruid om zich te vestigen en te verspreiden.
- 3 **Grondverzet**
De zaden van Jakobskruid kiemen in zonlicht en behouden lang hun kracht om te kiemen. Dit betekent dat het moment grond verzet wordt door graafwerkzaamheden, dieren of beschadigingen aan graszode de zaden toch de kans krijgen om te kiemen en uit te groeien tot een volwaardige plant.
- 4 **Vermijding door grazers**
Juist omdat Jakobskruid niet wordt gegeten door grazers krijgt het langer de kans om zich te verspreiden.
- 5 **Verwaarlozing weilanden**
Wanneer weilanden verwaarloosd worden kan Jakobskruid zich gemakkelijker vestigen. Bovendien zorgt verwaarlozing ervoor dat Jakobskruid niet tijdig wordt verwijderd waardoor het zich weer sneller verspreid.

Bron: Vlinderstichting

3 Wat kun je zelf doen?

Voorkomen en beheren

- 1 **Graszode gezondhouden**
Door een goede waterstand en dichte graszode te behouden wordt een plek gecreëerd waar Jakobskruid nauwelijks kans krijgt te kiemen. Dit is daarom een waardevolle preventieve maatregel.
- 2 **Voorkom verspreiding**
Voorkomen dat Jakobskruid zich kan vestigen is een effectieve manier om te voorkomen dat er later risico's ontstaan voor vee. Hieronder worden een aantal manieren genoemd om verspreiding te voorkomen die zelf toegepast kan worden. Wanneer buurtpercelen veel Jakobskruid bevatten is het verstandig in gesprek te gaan met de grondeigenaar en diegene te wijzen op de risico's van het kruid.
- 3 **Laat schapengrazen**
Een andere preventieve maatregel is het laten grazen van schapen. Hoewel overbegrazing kan leiden tot meer Jakobskruid, kan gericht grazen door schapen juist helpen voorkomen dat het kruid tot bloei komt. Schapen kunnen het kruid wel verteren. De schapen kunnen het kruid vroegtijdig weggrazen en zorgen door het lopen met hun hoeven voor het verdichten van graszode.
- 4 **Handmatig verwijderen**
De zeer effectieve manier om te voorkomen dat Jakobskruid zich verder kan verspreiden is het handmatig verwijderen. Hierdoor kan de plant met wortel en al worden verwijderd, waardoor deze vervolgens geen kans heeft om opnieuw uit te groeien. Uiteraard is handmatig verwijderen arbeidsintensief en is het minder gemakkelijk om toe te passen op plekken waar sprake is van heel veel Jakobskruid (een haard).
- 5 **Maaien**
Een effectieve manier om te voorkomen dat Jakobskruid terecht komt in veevoer is door te maaien. De plant kan zichzelf wel herstellen, echter kost dat de plant veel energie. Daardoor kan maaien tot een afname van het kruid leiden. Het nadeel van maaien is dat ook andere waardevolle planten worden weggemaaid, wat schadelijk is voor de biodiversiteit

Bron: <https://www.louisbolk.nl/sites/default/files/publication/pdf/2809.pdf>

4 Maaien door gemeente

In voorgaande hoofdstukken is besproken hoe de verspreiding van Jakobskruid kan worden voorkomen. Een van deze manieren is het afmaaien van het kruid. In de gemeente Twenterand wordt ook in het buitengebied gemaaid, ook worden sommige bermen ecologisch beheerd. Hieronder wordt een uitleg gegeven van het maai-beheer in het buitengebied.

Ecologisch bermbeheer

In de gemeente Twenterand wordt een derde van de bermen in het buitengebied ecologisch beheerd. Dit houdt in dat er twee keer per jaar wordt gemaaid. Het vrijgekomen maaisel wordt afgevoerd. Zo krijgen allerlei kruiden en andere waardevolle planten de kans om volwaardig uit te groeien, waarvan insecten, zoogdieren en boerenlandvogels goed kunnen profiteren. De ecologische bermen zijn daarom belangrijk voor het behoud van biodiversiteit.

Bij ecologisch bermbeheer wordt ook rekening gehouden met de periode waarin wordt gemaaid. Zo wordt er half juni en half september een keer gemaaid omdat dan de meeste zaden van de planten al zijn gevallen.

Als er wordt gemaaid wordt vaak niet alles weggemaaid. De gemeente laat afwisselend stroken staan. Op deze manier wordt een gevarieerder beeld gecreëerd en wordt er schuilmogelijkheid geboden aan eerder genoemde fauna.

Om te voorkomen dat bermen niet 'verhouten' (te veel opschot van kleine boompjes) moet er wel gemaaid worden. Kruiden kunnen maximaal twee jaar blijven staan.

Plan voor Jakobskruid

De gemeente Twenterand vindt het belangrijk dat het ecologisch bermbeheer in stand blijft. Echter erkent de gemeente ook de risico's van (de snelle verspreiding van) Jakobskruid.

Daarom kiest de gemeente Twenterand om in deze notitie op te nemen hoe er in de toekomst om wordt gegaan met bermen waar sprake is van Jakobskruidhaard, wat daarnaast een direct risico vormt voor omliggende veehouders.

Op de volgende bladzijde staat een beslisboom beschreven die wordt gehanteerd bij jakobskruidhaarden.

Bron: <https://www.louisbolk.nl/sites/default/files/publication/pdf/2809.pdf>

4 Maaibeleid bij Jakobskruid

Beslisboom

	Situatie	Actie
1	Er is een verzoek bij de gemeente Twenterand binnen gekomen om Jakobskruid te bestrijden	De gemeente bezoekt de locatie om te controleren of er overmatig Jakobskruid aanwezig is (haard) Ga naar stap 2
2	A De plant staat op gemeente grond	Ga stap naar 3
	B De plant staat niet op gemeente grond	Melder wordt doorverwezen naar grondeigenaar

3	A plant staat op minder dan 30m vanaf een in gebruik zijnde hooiland of weidegrond waar paarden of runderen grazen	Ga naar stap 4
	B De plant staat op meer dan 30 meter van hooiland of weidegrond waar paarden of runderen grazen	Niet maaien
4	A In het hooiland of weidegrond staat geen Jakobskruiskruid of dit wordt actief bestreden	Maaien als er sprake is van 7G-100 Jakobskruiskruidplanten per 100 m2
	B In het hooiland of weidegrond staat Jakobskruiskruid dat niet actief bestreden is.	Niet maaien

Bovenstaande beslisboom is gebaseerd op de beslisboom die de provincie Drenthe hanteert.

Bron: <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/verkeer-en-vervoer/wegen/maaien-bermen/Jakobskruiskruid/>

5 Hoe neemt u contact op met de gemeente over Jakobskruiskruid?

Heeft u vragen over Jakobskruiskruid?

Heeft u zorgen over de hoeveelheid Jakobskruiskruid in bepaalde gemeente bermen, of wil u een verzoek doen tot bestrijding van Jakobskruiskruid?

Neem contact op met de gemeente Twenterand via
0G46-840840
info@twenterand.nl